

Het favoriete
object van
Herman van Bleisem

Een houten Lobi-vogel

Op mijn piano kijken drie
vogels mij aan.
Het zijn Lobi-vogels.
De grootste van het drietal is
mijn favoriete vogel.

Houten vogel (*lumbr*), Lobi,
Burkina Faso, h 42,2 cm.
Aan de kenmerken te
oordelen is het een vogel
afkomstig uit de reiger- of
ooievaarsfamilie.
Herkomst: Veilinghuis de Zon,
Amsterdam 1992.

Mijn eerste tribale kunst- en cultuurervaringen kreeg ik van mijn vader. Hij werkte bij de KLM. Regelmatig nam hij van zijn verre reizen spullen mee. Als hij soms na drie weken thuiskwam, ging zijn grote reiskoffer open. Daar kwamen dikwijls de meest wonderlijke voorwerpen uit. Benin bronzen, helaas niet authentiek, Luristan bronzen uit Perzië of een Japanse rolschildering van karpers op zijde. De interesse voor andere culturen was ontstaan.

Onbekend

Bij voormalig veilinghuis de Zon in Amsterdam kocht ik in 1992 een object waarvan ik niet wist wat het was. Ik herinnerde me dat de conservator van het Afrika-museum in Berg en Dal, Arthur Panday, me aan het eind van een lang en interessant gesprek gezegd had: 'Bij jou in de buurt woont Hans Huys. Bij hem kun je voor informatie terecht'. Hans heeft de vogel gesokkeld en vertelde dat het een ritueel goed gebruikt exemplaar is afkomstig van het Lobi-volk.

Nu vind ik het belangrijk om uit te zoeken en te beschrijven waar de objecten voor dienen. Etnografica wordt gemaakt, omdat het een functie heeft.

Vogelfiguren

De Lobi snijden niet uitsluitend antropomorfe figuren. Deze mensfiguren worden *bateba* genoemd. De Lobi snijden ook verschillende dierfiguren, die eveneens op

hun heiligdommen geplaatst worden. Vooral talrijk zijn de voorstellingen van vogels (*lumbr*).

Verskillende vogelsoorten worden in opdracht van de *Thila* (enkv. *Thil*, beschermgeest, zie 'Over de Lobi') van hout gemaakt, bijvoorbeeld de *nyo lumbr* (een watervogel), de *pu* (de tortelduif), de *kukurbi* (een uil) en de *tukpiil*, *lumbr sogba*, *mamphu* en *sawilawi*, waarvan geen Nederlandse namen bekend zijn. De beeldhouwers hebben de opdracht om de vogels zo natuurgetroouw te snijden, zodat men in staat is om aan de kenmerken de vogel onmiddellijk te herkennen.

Waarschuwen

Waarom wil een Thil een houten vogel op zijn heiligdom hebben? Indien degene die door die Thil beschermd wordt in gevaar is terwijl hij buitenshuis werkt op het land, de markt bezoekt, reist of op andere wijze uit zijn huis is, dan kan de Thil een levend exemplaar van de houten vogel naar de persoon die in gevaar is sturen. Door de vogel bijzondere geluiden te laten maken, of zich opvallend te laten gedragen, laat de Thil aan de eigenaar van de houten vogel weten dat er gevaar is. De eigenaar moet dan onmiddellijk naar een waarzegger. Daar krijgt hij via de waarzegger te horen voor welk gevaar zijn Thil hem wil waarschuwen en hoe hij er mee om moet gaan!

Over de Lobi

De Lobi wonen in ver uit elkaar staande lemen huizen, kleine burchten. Iedere woongroep wordt beschermd door een *Thil*, een beschermgeest die de geboden en verboden in de gemeenschap regelt via een waarzegger. De Lobi zien hun houten beelden als levende wezens die helpen tegen kwade machten. De beelden zijn belangrijk voor hun toekomstvoorspellers en genezingsrituelen. Een ritueel specialist kan namens een Thil een Lobi de opdracht geven om een beeld te laten maken waarin de Thil gematerialiseerd wordt.

Literatuur

- Meyer, P. (1981). *Kunst und Religion der Lobi*. Zürich: Museum Rietberg, p. 113
 Baarspul, M. (2014). *Maskers en beelden uit Ivoorkust, de kunstenaars ontdekt*. Amsterdam: De Nieuwe Kerk